

Maja Weronika Grochalska
Akademia Sztuki Wojennej w Warszawie

Obrona Terytorialna jako nowoczesna forma obrony

"Potencjał bez strategii jest niemalże tak samo pozbawiony znaczenia jak strategia pozbawiona potencjału." – Daniel S. Papp (politolog USA)¹

W obliczu zmieniającej się sytuacji geopolitycznej, zapewnienie skutecznej obrony narodowej staje się priorytetem dla wielu państw. W Polsce, jednym z kluczowych elementów współczesnej strategii obronnej jest powszechna Obrona Terytorialna (OT). Jej celem jest stworzenie drugiego, powszechnego komponentu sił zbrojnych, który będzie funkcjonował równoległe z wojskami operacyjnymi. Taki model obrony narodowej opiera się na mobilnych siłach operacyjnych oraz powszechnej OT, która obejmuje terytorialne organy dowodzenia i jednostki wojskowe OT. Zbudowanie sprawnego systemu obrony narodowej, opartego na ścisłej współpracy z lokalnymi społecznościami, może odegrać kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa państwa.

Obrona Terytorialna jako nowoczesna forma obrony

Obrona Terytorialna ma na celu nie tylko obronę miejscową granic, infrastruktury krytycznej, miast i wsi, ale również prowadzenie działań nieregularnych w przypadku wtargnięcia agresora. W ten sposób OT wspiera działania wojsk operacyjnych, zapewniając im wsparcie logistyczne i bojowe, a także umożliwiając szybką reakcję na sytuacje kryzysowe. Jednym z głównych atutów OT jest jej zdolność do mobilizacji szerokiej rzeszy społeczeństwa, co pozwala na utworzenie wielomilionowej organizacji. Powszechny charakter OT sprawia, że siły obronne są rozmieszczone na całym terytorium kraju, co zwiększa szanse na skuteczne przeciwdziałanie agresorowi. Jednocześnie struktura OT, powiązana z infrastrukturą lokalną,

---

¹ Daniel S. Papp: „Potencjał bez strategii jest niemalże tak samo pozbawiony znaczenia, jak strategia bez potencjału”, R. Kuźniar (red.), *Między polityką a strategią*, Warszawa 1994, s. 187.

umożliwia szybkie i sprawne reagowanie na kryzysy, zarówno wojenne, jak i cywilne, takie jak klęski żywiołowe.²

Misje Obrony Terytorialnej

Misja OT jest wielowymiarowa i obejmuje trzy kluczowe obszary: militarne, cywilno-wojskowe oraz społeczne.

- **Misja orężna** – Jednostki OT odpowiedzialne są za ochronę i obronę lokalnych granic, miejscowości oraz infrastruktury krytycznej. Dodatkowo, w sytuacji wtargnięcia agresora, prowadzą działania nieregularne, mające na celu paraliżowanie jego operacji, zakłócanie łańcuchów dowodzenia oraz uniemożliwienie stabilnego funkcjonowania okupanta na terytorium Polski.
- **Misja koordynacji działań cywilno-wojskowych** – OT współpracuje z władzami cywilnymi i wojskowymi w celu koordynacji wsparcia operacji wojskowych przez instytucje cywilne. OT pełni również funkcję pomocniczą w sytuacjach kryzysowych, takich jak klęski żywiołowe, wspierając społeczeństwo w ratowaniu ludności, mienia oraz odbudowie infrastruktury.
- **Misja narodowo-państwowo-społeczna** – Ważnym elementem OT jest promowanie patriotyzmu i wychowania obywatelskiego poprzez angażowanie młodzieży w służbę wojskową oraz współpracę z instytucjami oświatowymi i organizacjami pozarządowymi. Działalność OT ma na celu wzmocnienie woli obrony w społeczeństwie, a także rozwijanie więzi między wojskiem a obywatelami.³

Mobilizacja i organizacja Obrony Terytorialnej

W kontekście dynamicznych zmian bezpieczeństwa międzynarodowego, rola OT jako siły obronnej staje się kluczowa dla zachowania niepodległości i bezpieczeństwa kraju. Przyszła struktura OT powinna być oparta na lokalnych strukturach dowodzenia na poziomie województwa i powiatu, które będą ściśle współpracować z władzami cywilnymi, ratownictwem oraz służbami porządkowymi. Taki model pozwala na lepsze przygotowanie

² Józef Marczak, Powszechna Obrona Terytorialna w strategii obrony Polski w XXI wieku, s.2-13.

³ Koncepcja wg. płk (r) dr hab. J. Marczaka, <https://obronanarodowa.pl/koncepcje-ot/koncepcja-wg-plk-r-dr-hab-j-marczaka/> (dostęp 19.10.2024).

A.R.Jakubczak, Wojska Obrony Terytorialnej w Rzeczypospolitej Polskiej, rozprawa doktorska, Akademia Kaliska, s.77-103.

jednostek OT do obrony swoich przypisanych obszarów, a także do prowadzenia działań nieregularnych w razie ataku. Uzbrojenie całego terytorium w sposób uniemożliwiający inwazję i okupację, a także gotowość do natychmiastowego podjęcia działań nieregularnych po wtargnięciu agresora, stanowią podstawowe zadania OT. Siły te mają być w stanie nie tylko zniszczyć wojska wroga, ale również sparaliżować jego operacje oraz uniemożliwić mu funkcjonowanie administracyjne na zajętych terenach. Obrona Terytorialna dąży do stworzenia warunków, które utrudnią działania wojsk inwazyjnych, jednocześnie wspierając działania własnych wojsk operacyjnych oraz sił sojuszników.⁴

Współpraca z cywilnym społeczeństwem

Jednym z fundamentów skutecznego funkcjonowania OT jest bliska współpraca z cywilnym społeczeństwem, w tym z instytucjami oświatowymi, samorządami oraz organizacjami pozarządowymi. Powszechne szkolenie wojskowe, zarówno dla poborowych, jak i rezerwistów, oraz szeroko zakrojona kampania patriotyczno-obywatelska mają na celu wzmocnienie woli obrony kraju oraz zwiększenie poczucia odpowiedzialności za jego bezpieczeństwo. Ważnym elementem przygotowań OT jest także zapewnienie gotowości do wsparcia władz i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych, takich jak klęski żywiołowe, które mogą wymagać natychmiastowej reakcji i koordynacji działań na poziomie lokalnym.⁵

Podsumowanie

Powszechna Obrona Terytorialna stanowi kluczowy element nowoczesnej strategii obrony Polski, opierając się na zasadzie powszechnego zaangażowania społeczeństwa w działania obronne. Zdolność OT do mobilizacji, współpracy z lokalnymi strukturami władzy oraz prowadzenia działań nieregularnych w przypadku agresji czyni ją niezwykle istotnym elementem narodowego systemu obrony. Celem OT jest nie tylko zapewnienie obrony terytorialnej, ale także wzmocnienie ducha patriotyzmu i odpowiedzialności obywatelskiej, co w długoterminowej perspektywie ma kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa państwa.

---

⁴ Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf (dostęp 19.10.2024).

⁵ J.MARCZAK, Powszechna Obrona Terytorialna w strategii obrony Polski w XXI wieku, Instytut Bezpieczeństwa Państwa Akademii Sztuki Wojennej w Warszawie, s. 5-13.